

Förordning om omedelbara betalningar i 2022/23:FPM18 euro

Finansdepartementet

2022-11-28

Dokumentbeteckning

COM(2022) 546 final

Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL amending Regulations (EU) No 260/2012 and (EU) 2021/1230 as regards instant credit transfers in euro

Tidigare faktapromemoria: EU-strategi för massbetalningar 2020/21:FPM14

Sammanfattning

Europeiska kommissionen har presenterat ett förslag som syftar till att underlätta för omedelbara betalningar i euro. En omedelbar betalning innebär att medlen finns tillgängliga på mottagarens konto inom några sekunder från det att betalningen har gjorts.

Förslaget innebär i huvudsak att banker som erbjuder sina kunder – konsumenter, företag och organisationer – traditionella konto-till-konto-betalningar i euro ska erbjuda omedelbara betalningar i euro och att avgiften för en sådan betalning inte ska få överstiga avgiften för en traditionell betalning. Medlemsstater som inte har euro som valuta omfattas av en infasningsperiod.

Regeringen välkomnar förslaget att alla banker som erbjuder traditionella betalningar även ska kunna erbjuda sina kunder säkra och prisvärda omedelbara betalningar i euro. Regeringen stödjer kommissionens ansats att främja nya betalningsalternativ på den inre marknaden samtidigt som teknisk utveckling och innovation inte ska hindras. Regeringen välkomnar att förslaget innehåller konsumentskyddande aspekter. Därutöver är regeringen positiv till en längre infasningsperiod för medlemsstater som inte har euron som valuta.

I Sverige sker endast en mindre del av betalningarna i euro och effekterna av förslaget bedöms därmed vara begränsade för den svenska betalningsmarknaden.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Kommissionen presenterade den 24 september 2020 ett meddelande om en EU-strategi för massbetalningar (se 2020/21:FPM14), dvs. betalningar mellan privatpersoner, företag och myndigheter som utgör majoriteten av antalet betalningar i ekonomin. En av de åtgärder som strategin inriktar sig emot är en ökning av lösningar för omedelbara betalningar i hela EU.

Omedelbara betalningar är transaktioner som innebär att medlen finns tillgängliga på betalningsmottagarens konto inom några sekunder från det att betalningsordern lagts. Sådana betalningar kan vidare skickas dygnet runt årets alla dagar.

Redan i dag finns en grundläggande infrastruktur för omedelbara betalningar inom EU. Denna infrastruktur innefattar flertalet betalningssystem som erbjuder omedelbara betalningar och SEPA Instant Credit Transfer Scheme (SCT Inst. Scheme) som lanserades av European Payments Council (EPC) i november 2017. Vidare tillhandahåller Europeiska centralbanken (ECB) plattformen TARGET Instant Payment Settlement (TIPS) för avveckling av omedelbara betalningar. Trots detta genomförs i dagsläget få omedelbara betalningar i euro inom EU. Enligt kommissionen var i slutet av 2021 endast elva procent av konto-till-konto-betalningarna i euro omedelbara.

Single Euro Payments Area (SEPA) lanserades i början av 2000-talet av bank- och betalningsindustrin, kommissionen och ECB i samarbete. Projektet syftar till att skapa gemensamma och harmoniserade regler och tekniska standarder för euro-betalningar i EU.

Europaparlamentet och rådet antog den 14 mars 2012 förordning (EU) nr 260/2012 om antagande av tekniska och affärsmässiga krav för betalningar och autogireringar i euro (SEPA-förordningen). Förordningen omfattar betalnings- och autogireringstransaktioner i euro inom EU och ställer tekniska krav på betalningar och autogireringar i euro. Dessa krav innebär bl.a. att Iban-nummer ska användas och att vissa standarder ska användas som meddelandeformat. Dessutom ställs en mängd krav i fråga om den information som ska följa med en betalning.

Ytterligare harmonisering av rättsreglerna för betalningar på EU-nivå har skett genom bland annat Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/1230 av den 14 juli 2021 om gränsöverskridande betalningar i euro. Vidare har standarder och regler för SEPA-betalningar tagits fram av EPC, som samlar ett stort antal banker i Europa.

Som ett led i strategin för massbetalningar presenterade kommissionen den 26 oktober 2022 det nu aktuella förslaget.

Förslaget innebär att banker som erbjuder traditionella SEPA-betalningar – dvs. konto-till-konto-överföringar i euro i enlighet med regelverket inom det gemensamma europeiska betalningsområdet (SEPA) – ska erbjuda sina kunder (betaltjänstanvändare) omedelbara betalningar i euro. Betalningsinstitut och institut för elektroniska pengar omfattas inte av kravet att erbjuda tjänsten, men om de erbjuder omedelbara betalningar omfattas de av övriga krav i förslaget.

På omedelbara betalningar i euro ställs vissa tekniska krav. Dessa innebär bl.a. att omedelbara betalningar ska kunna genomföras 24 timmar om dygnet alla årets dagar, att sådana betalningar ska skickas direkt efter att en betalningsorder mottagits, att medel omedelbart ska göras tillgängliga på betalningsmottagarens konto efter att en sådan betalning tagits emot och att det gränssnitt som betaltjänstanvändaren använder för att genomföra traditionella SEPA-betalningar också ska kunna hantera omedelbara betalningar. Vidare får avgiften för en omedelbar betalning inte överstiga den för en traditionell SEPA-betalning.

För att minska risken för felaktiga betalningar och försvåra bedrägerier ska betaltjänstleverantörer som tillhandahåller omedelbara betalningar i euro erbjuda en tjänst som innebär att kunden får ett meddelande innan betalningen godkänns med uppgift om betalningsmottagarens namn inte överensstämmer med innehavaren av det betalkonto som angetts. Vid en avvikelse mellan namn och kontoinnehavare ska betaltjänstleverantören informera om graden av avvikelse. Betalningen ska därefter ändå kunna genomföras, men betaltjänstleverantören ska då informera om att betalningen kan komma att ske till ett betalkonto som innehas av en annan betalningsmottagare än vad kunden angett. Tjänsten ska vara frivillig för kunden att använda.

Betaltjänstleverantörer som tillhandahåller omedelbara betalningar ska minst en gång per dag kontrollera att deras kunder inte är uppsatta på EU:s sanktionslistor. Kontroller ska också göras direkt efter att en sanktionslista ändras. Vid bristfälliga kontroller ska betaltjänstleverantören ersätta den skada som en annan betaltjänstleverantör drabbas av till följd av att en omedelbar betalning genomförts till eller från en person eller ett företag som är uppsatt på EU:s sanktionslistor.

Medlemsstaterna ska fastställa effektiva, proportionella och avskräckande ingripandemöjligheter mot överträdelse av bestämmelserna om omedelbara betalningar.

De nya kraven ska fasas in. Betaltjänstleverantörer inom euroområdet ska uppfylla de nya kraven inom 6 eller 12 månader från ikraftträdandet, beroende på krav, medan betaltjänstleverantörer utanför euroområdet som tillhandahåller betalningar i euro ska uppfylla kraven inom 30 eller 36 månader från ikraftträdandet, beroende på krav.

Förslaget innebär ändringar i de aktuella EU-förordningarna – SEPA-förordningen och förordningen om gränsöverskridande betalningar i euro – som är direkt tillämpliga i Sverige. EU-förordningarna kompletteras i svensk rätt genom bestämmelser om bl.a. behörig tillsynsmyndighet och om ingripande i lagen (2010:751) om betaltjänster och lagen (2002:598) om avgifter för vissa gränsöverskridande betalningar. Det nu aktuella förslaget bedöms emellertid inte kräva några ändringar i svensk lagstiftning.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Kommissionens har upprättat en konsekvensanalys (SWD [2022] 546) och bedömer att förslaget inte kommer att medföra kostnader och nya uppgifter för myndigheter på nationell och EU-nivå, eftersom det inte leder till ökad tillsyn av företag eller några särskilda rapporteringskrav.

Kommissionen bedömer också att förslaget kan komma att innebära en engångskostnad för betaltjänstleverantörerna när de ska ta fram en lösning för att möjliggöra kontroll av att betalningsmottagare och kontonummer stämmer överens. De löpande kostnaderna för betaltjänstleverantörerna bedöms dock vara begränsade och dessutom bedöms de över tid vägas upp av att betaltjänstleverantörerna sparar resurser genom bl.a. en ny lösning för kontroll mot EU:s sanktionslista, mindre resurser på att hantera bedrägerier och korrigera fel och minskad kontanthantering.

Även regeringen gör bedömningen att förslaget inte kommer att medföra några kostnader eller nya uppgifter för svenska myndigheter eftersom det inte leder till ökad tillsyn av företag eller några särskilda rapporteringskrav. Eventuella kostnader som förslagen kan leda till för den nationella budgeten ska finansieras i linje med de principer om neutralitet för statens budget som riksdagen beslutat om (prop. 1994/95:40, bet. 1994/95:FiU5, rskr. 1994/95:67). Utgiftsdrivande åtgärder på EU-budgeten behöver finansieras genom omprioriteringar i den fleråriga budgetramen (MFF).

I dagsläget är endast en mindre del av alla betalningar i Sverige i euro, därför bedöms förslaget för närvarande få begränsade konsekvenser för den svenska betalningsmarknaden. Därtill är infasningsperioden enligt förslaget för medlemsstater som inte har euro som valuta längre, vilket bör bidra till större möjligheter för svenska banker att kostnadseffektivt anpassa sig till de nya kraven.

Avgiften för en omedelbar betalning får inte överstiga den för en traditionell SEPA-betalning. Betalningsmarknaden kännetecknas av flera marknadsmisslyckanden som exempelvis stordriftsfördelar vilket kan motivera den typen av regleringar (jfr Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2015/751 av den 29 april 2015 om förmedlingsavgifter för kortbaserade transaktioner).

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar förslaget att alla banker som erbjuder traditionella SEPA-betalningar även ska kunna erbjuda sina kunder säkra och prisvärda omedelbara betalningar i euro. Regeringen stödjer kommissionens ansats att främja nya betalningsalternativ på den inre marknaden samtidigt som teknisk utveckling och innovation inte ska hindras. Regeringen välkomnar att förslaget innehåller konsumentskyddande aspekter som underlättar för konsumenterna att skydda sig mot felaktiga betalningar och bedrägerier. Därutöver är regeringen positiv till en längre infasningsperiod för medlemsstater som inte har euron som valuta.

Förslaget kommer troligen att behandlas under Sveriges EU-ordförandeskap under våren 2023.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Övriga medlemsstaters ståndpunkter är ännu inte kända.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Institutionernas ståndpunkter är ännu inte kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Remissinstanserna välkomnar i stort förslaget men anser det viktigt med effektiva och tydliga konsumentskyddande åtgärder. Branschorganisationerna förespråkar en längre genomförandetid för icke euro-länder. På ett generellt plan anser branschorganisationerna att priset för en tjänst bör bestämmas av marknaden. Därtill kan det finnas praktiska problem med att införa olika kontroller mot sanktionslistor för omedelbara betalningar jämfört med traditionella betalningar.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Den rättsliga grunden är artikel 114 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Beslut fattas enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet (artikel 294 i EUF-fördraget), dvs. Europaparlamentet är medbeslutande. Rådet beslutar med kvalificerad majoritet.

Kommissionen bedömer att medlemsstaterna inte ensamma kan tillhandahålla harmoniserade EU-regler som innebär att banker har en skyldighet att ta emot och skicka gränsöverskridande omedelbara betalningar i euro. Kommissionen framhåller vidare att förslaget är en vidareutveckling av den nu gällande SEPA-förordningen som är en reglering på EU-nivå.

Kommissionen framhåller att förslaget endast omfattar betalningar i euro och undantar betalningstransaktioner som utförs av en bank för egen räkning, inklusive filialer. Dessutom omfattas inte betalningsinstitut och institut för elektroniska pengar av kravet att tillhandahålla omedelbara betalningar, även om det inte föreligger några hinder för sådana institut att erbjuda omedelbara betalningar. Vidare anger kommissionen att förslaget innehåller olika tidsfrister för att ta emot respektive skicka omedelbara betalningar och även olika tidsfrister inom respektive utanför euroområdet.

Kommissionen bedömer att förslaget står i överensstämmelse med subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna.

Regeringen instämmer i kommissionens bedömning.

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Förhandlingarna om förslaget i rådsarbetsgrupp påbörjades i november 2022 med ett inledande möte. Kommissionen presenterade då förslaget och konsekvensanalysen. Tidsplanen för Europaparlamentets behandling är inte känd.

Förslaget kommer troligen att behandlas under Sveriges EU-ordförandeskap under våren 2023.

4.2 Fackuttryck/termer

Autogiro: En betaltjänst för debitering av en betalares betalkonto, där initiativet till en betalningstransaktion tas av betalningsmottagaren på grundval av betalarens samtycke till mottagaren, mottagarens betaltjänsteleverantör eller betalarens egen bank.

Iban-nummer: Ett internationellt betalkontonummer som otvetydigt identifierar ett enskilt betalkonto i en medlemsstat och vars särdrag fastställs genom Internationella standardiseringsorganet (ISO).

Massbetalningar: Samlingsnamn på betalningar mellan privatpersoner, företag och myndigheter. De sker i stort antal och utgör merparten av antalet betalningar i ekonomin. Massbetalningar uppstår exempelvis vid försäljningsställen där köpare och säljare möts direkt eller vid

distansbetalningar vid till exempel köp av varor på internet. Andra exempel är räknings-, leverantörs- och löneutbetalningar.

2022/23:FPM18

SEPA-betalning: En nationell eller gränsöverskridande konto-till-konto-betalning i euro som genomförs i enlighet regelverket inom det gemensamma europeiska betalningsområdet (SEPA).